

QORAQALPOQISTON RESPUBLIKASIDA RAQOBAT SHAROITIDA INVESTITSION FAOLIYATNI AMALGA OSHIRISHNING TASHKILY HUQUQIY JIHATLARI

Saparbayev Kuat Amanbay-uli

Qoraqalpoq davlat universiteti magistranti

[https://doi.org/ 10.5281/zenodo.10633534](https://doi.org/10.5281/zenodo.10633534)

Annotatsiya. Maqolada investitsiya faoliyatining O'zbekiston hududlarini rivojlantirishdagi o'rni va iqtisodiy ahamiyati xususida yoritilgan. Xususan, mamlakatning shimoliy iqtisodiy sust rivojlangan hududi Qoraqalpog'iston Respublikasini ijtomoiy iqtisodiy rivojlantirish yuzasidan chora-tadbirlarni amalga oshirishda mahalliy tadbirkorlik subyektlariga yaratilayotgan amaliy sharoitlar va imtiyozlar, keyingi yillarda respublikamizda sohani qo'llab quvvatlash bo'yicha qabul qilingan farmon va qarorlarda belgilangan ustuvor vazifalarning mazmun mohiyati ochib berilgan.

Kalit so'zlar: hudud, investitsion jozibadorlik, xorijiy investorlar, tadbirkorlik subyektlari, iqtisodiyot tarmoqlari, barqaror rivojlantirish, aholi turmush darajasi.

Qoraqalpog'iston Respublikasi hududining investitsion jozibadorligini ko'rib chiqishda, boshqa masalalar qatori, hududga investitsiya kiritish uchun huquqiy sohani shakllantirish muhimligini ta'kidlash kerak. Avvalombor biz bu borada O'zbekiston Respublikasining 2020-yil 26-yanvardan kuchga kirgan "Investitsiyalar va investisiya faoliyati to'g'risida"gi O'RQ-598-son Qonuniga tayanamiz. Ushbu hujjat xorijiy va mahalliy investorlar tomonidan investitsiyalar va investitsiya faoliyati sohasidagi munosabatlarni tartibga soladi [1].

Qayd etish joizki, ilgari mamlakatimizda investitsiyalar va investitsiya faoliyati sohasidagi munosabatlar uchta asosiy qonunlar bilan tartibga solingan: 1998 yilda qabul qilingan "Chet el investitsiyalari to'g'risida", "Chet ellik investorlar huquqlarini kafolatlash va himoya qilish chora-tadbirlari to'g'risida"gi va "Investitsiya faoliyati to'g'risida"gi hamda 2014-yildan boshlab 50 dan ortiq qonunosti hujjatlari.

Biroq, investitsiyalar va investitsiya faoliyati sohasida olib borilayotgan islohotlarni, shuningdek, yuqoridagi qonunlar investorlarga investitsiyalarni to'liq erkin amalga oshirish imkonini bermaganligini hisobga olib, amaldagi qonunchilikning tarqoqligi sababli vazirlik tomonidan ilgari amalda bo'lgan uchta qonunning eng yaxshilarini o'zida mujassam etgan yagona O'zbekiston Respublikasi Qonunini ishlab chiqdi.

Bu mulohazalar, ayniqsa, O'zbekistonning yangi saylangan Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning 2021-yil 8-noyabr kuni inauguratsiya marosimida so'zlagan nutqida, to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar jalb etish orqali 2030-yilga borib aholi jon boshiga daromadlarni o'rtacha darajadan oshirishga va'da bergani nuqtai nazardan alohida ahamiyat kasb etadi [2].

O'zbekiston Respublikasida 2019-yil 25-dekabrda "Investitsiyalar va investisiya faoliyati to'g'risida"gi qonundan tashqari, so'nggi yillarda qonun e'lon qilinishidan oldin ham, keyin ham bir qancha qonun osti hujjatlari qabul qilindi. Ushbu aktlarda (farmon va qarorlarda) ham iqtisodiyotning ayrim tarmoqlariga, ham aynan Qoraqalpog'iston Respublikasiga tegishli bo'lgan investitsiyalar bilan bog'liq bandlar mavjud.

Xususan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 18-yanvardagi "2017-2021-yillarda Orolbo'yi mintaqasini rivojlantirish bo'yicha Davlat dasturi to'g'risida"gi PQ-2731-son Farmonida investitsiyalar bilan bog'liq masalalar ko'tarildi. Bu boradagi bir qator Orolbo'yida

ekologik va ijtimoiy-iqtisodiy vaziyatni, aholining turmush sharoitini yaxshilash, Orol dengizidagi ekologik ofat oqibatlarini yumshatish bo'yicha investisiya loyihalarini o'z vaqtida va samarali amalga oshirish; Orolbo'yi aholisini toza ichimlik suvi bilan ta'minlash, yangi ish o'rinlari yaratish va ekologik vaziyatni yaxshilash loyihalarini moliyalashtirish uchun xorijiy donorlarning texnik yordam mablag'larini (grantlarini) jalb etish muammolari; mintaqaning investitsion jozibadorligini oshirish kabi muammolari hal etildi [3]; [8].

Ushbu qaror birinchi navbatda suv ta'minoti sohasini o'zgartirishga qaratilgan. Qarorning natijalari shundan iboratki, 2017-yilda O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzurida "Ichimlik suvidan foydalanishni nazorat qilish davlat inspeksiyasi" tashkil etilib, Orolbo'yi mintaqasi, shu jumladan xorijiy investorlarni jalb qilgan holda suv ta'minoti tizimida keng ko'lamli rekonstruksiya va obodonlashtirish ishlari amalga oshirildi. [4]; [9].

Shu bilan birga, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 6-martdagi "Qoraqalpog'iston Respublikasida kichik sanoat zonalarini tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-3588-son qarori [5] tadbirkorlik subyektlariga biznes-rejalar ishlab chiqishda ko'maklashishga qaratilgan. Qoraqalpog'iston Respublikasi hududida ishlab chiqarishni tashkil etish bo'yicha investitsiya loyihalari uchun muhim o'rin tutadi va u 2027-yil 1-yanvarga qadar ayrim hududlar uchun yagona soliq to'lovi to'lashdan ozod qilishni nazarda tutadi.

Shu tufayli, 2018 yil iyun oyida foydalanilmayotgan ishlab chiqarish maydonlari va obyektlari negizida Amudaryo, Beruniy, Chimboy, Taxiatosh, Xo'jayli va Qo'ng'iro't tumanlaridagi davlat ulushiga ega bo'lgan xo'jalik jamiyatlari tomonidan biznes-reja ko'rib chiqishni nazarda tutuvchi investitsiyalar, mahsulotlar va ish o'rinlarini hisoblash bilan tanlov e'lon qilindi [6]; [10].

Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 11-noyabrdagi "2020-2023-yillarda Qoraqalpog'iston Respublikasini kompleks ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-4889-son qarori [7] Qoraqalpog'iston Respublikasining investisiya salohiyatidan foydalanish, shu jumladan, hududda muhandislik-kommunikatsiya, ijtimoiy va ishlab chiqarish infratuzilmasini yaxshilash, iqtisodiyot tarmoqlarini barqaror rivojlantirish, shu asosda aholi bandligini ta'minlash va aholi turmush darajasini yuksaltirishga qaratilgan.

Xulosa qilib, yuqoridagilarni sarhisob qilar ekanmiz, so'nggi ikki yil ichida O'zbekistonning o'zida ham, xususan, Qoraqalpog'iston Respublikasi mintaqasida ham investitsiyalar bo'yicha ko'plab qonunosti hujjatlari qabul qilindi, bu esa Hukumat va davlat hokimiyati va boshqaruvi organlarining investitsiyalarga tayyorligidan dalolat beradi.

References:

1. O'zbekiston Respublikasining "Investitsiyalar va investisiya faoliyati to'g'risida"gi qonuni. O'zbekiston Respublikasi Qonunchilik palatasi tomonidan 2019-yil 9-dekabrda qabul qilingan // Xalq so'zi. 2019 yil 26 dekabr, 268-son. P.1-3.
2. O'zbekistonning yangi saylangan Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning inauguratsiya marosimidagi nutqi - <https://review.uz/post/vstuplenie-vnov-izbrannogo-prezidenta-uzbekistana-shavkata-mirziyoyeva-na-ceremonii-inauguracii>
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 18-yanvardagi "2017-2021-yillarda

Orolbo'yi mintaqasini rivojlantirish davlat dasturi to'g'risida"gi PQ-2731-son qarori - <https://lex.uz>

4. Ayollar bo'yicha IV Butunjahon konferensiyasi va Pekin deklaratsiyasi va Harakatlar platformasi qabul qilinganining 25 yilligi (1995). Pekin deklaratsiyasi va Harakatlar platformasi qoidalarining bajarilishi to'g'risidagi hisobot O'zbekiston. Toshkent 2019. <https://unece.org/fileadmin/DAM/RCM/Website/Uzbekistan.pdf> (kirish sanasi: 01/08/2022).
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 6-martdagi "Qoraqalpog'iston Respublikasida kichik sanoat zonalarini tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-3588-son qarori - <https://sovminrk.gov.uz/assets/images/yuklamalar/fayllar/>
6. Qoraqalpog'iston Respublikasi Vazirlar Kengashi tanlov e'lon qiladi // Qoraqalpog'iston Respublikasi Vazirlar Kengashi. <https://sovminrk.gov.uz/ru/news/show/10932>.
7. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 11-noyabrdagi "Qoraqalpog'iston Respublikasini 2020-2023-yillarda kompleks ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-4889-son qarori - <https://lex.uz>.
8. Мусагалиев А.Ж. Финансово-экономические вопросы в регионах Южного Приаралья // Молодой ученый. – 2010. – №. 8-2. – С. 26-28.
9. Мусагалиев А.Ж. [К вопросам совершенствования методологии местного бюджета Республики Каракалпакстан](#) /Тенденции экономического развития в XXI веке : материалы III Международной научной конференции. – Минск: Белорусский государственный университет (Минск), - 2021. - С. 456-459.
10. Мусагалиев А.Ж., Ганиев Ы.С. Состояние транспортной инфраструктуры и пути развития перевозки минерально-сырьевых ресурсов в Республике Каракалпакстан // Научно-аналитический журнал «НАУКА И ПРАКТИКА» Российского экономического университета им. Г.В. Плеханова. – 2022. – Т. 14. – №. 2. – С. 96-102.
11. Shavkatova, S. ., & Nabijonov , O. . (2022). INNOVATSIYA FAOLIYATINING ANAMIYATI. Евразийский журнал права, финансов и прикладных наук, 2(11), 4–7. извлечено от <https://in-academy.uz/index.php/EJLFAS/article/view/4088>
12. Отабек Ганиевич Набижонов, Зоҳиджон Раббимқул Ўғли Хужамқулов, & Ф. Б. Шакирова (2022). ИННОВАЦИЯЛАР НЕГИЗИДА БАРҚАРОР ИҚТИСОДИЙ ЎСИШНИ ТАЪМИНЛАШНИНГ НАЗАРИЙ ЖИХАТЛАРИ. Central Asian Academic Journal of Scientific Research, 2 (4), 326-334.
13. Nabijonov, O. G., ugli Abdurazzokov, S. O., & ugli Yuldashaliyev, S. Z. (2022). DO WE WANT TO LIBERALIZE TRADE OR VICE VERSA. Academic research in modern science, 1(1), 220-222.